

արուեստաւորներու (թէ հասարակ ըլլայ արուեստին և թէ բարակ) աշխատութիւն ու ապրուստ տալ :

Ստմտա երբեմն որ անակնկալ դիպուածներով կրնաս քու նախնեացդ քեզի թողած ժառանգութիւնը կորսնցնել ու թշուառութեան մէջ իյնալ : Այսպիսի կործանմունքներ խիստ շատ պատահած են մեր աչքին առջևը . մէկ հարուստ մը չկայ որ կարենայ ըսել . “ Ոչ քարտանքի մէջ պիտի մեռնիմ և ոչ խեղճութեան մէջ ” :

Այելէ հարստութիւնդ այն վեհանախան ազատութեամբ որ Այելեղեցոյ իմաստասէրները աւետարանին հետեւելով կ'անուանեն աղքատութիւն հոգեւ :

Այլ թեւ , ծաղրածութիւնը բռնած ատեններէն մէկուն մէջ անանկ ձեացուց թէ կարծէ որ աւետարանին ապրստարած հոգեւ աղքատութիւնը յիմարութիւն է : Բայց անոր ներհակ , առաքինութիւն մըն է որով մարդ հարստութեան մէջ ալ խոնարհամիտ կ'ըլլայ , աղքատութեան թշնամի չըլլար , թէ որ աղքատութեան մէջ ալ իյնայ՝ անոր դիմանալու անկարող չըլլար , ուրիշներուն վրայ որ տեսնէ՝ մեծարելու անկարող չըլլար : Առաքինութիւն մըն է որ յիմարութեան շատ հեռու է . առաքինութիւն մը որ միայն վսեմ մտքէ ու իմաստութեան կրնայ առաջ գալ :

“ Սուղէս հոգիդ կրթել , կ'ըսէ Սեյնեկա , կամ աղքատ ապրէ , կամ աղքատի պէս ապրէ ” :

Ի՞նչ որ յանկարծ խեղճութեան մէջ իյնաս , մի յուսահատիր : Աշխատէ որ ապրիս , ու մի ամբշնար : Արօտ մարդն ալ իրեն կարօտութեանը հասնողին պէս պատուաւոր մարդ կրնայ ըլլալ : Բայց քու քաջութիւնդ այն պիտի ըլլայ ան աւտենն որ հարստութեան սովորութիւն ներէն սիրով կարենաս ետ կենալ . նայիս որ չըլլայ թէ աղքատ հպարտ ճանչցուելով , ծաղր ու խղճալի ըլլաս ամենուն , և աղքատին ամենավայելուչ առաքինութիւնները չուզես ունենալ . որ են ազնուական խոնարհամտութիւն ,

ամենաճիշդ խնայութիւն , աշխատանքի մէջ անյաղթելի համբերութիւն , ու ձախորդութեան մէջ ալ սիրելի զուարթամտութիւն :

ԳԼՈՒԽ ԻԶ .

Պէժադդներու վրայ Գոթ : Բարեբաղնութիւն :

ԲՄԵՆԱՅՆ մարդկային համեստ վեհակները պատուական են . պատուական են ուրեմն աղքատներն ալ , — միայն թէ իրենց թշուառութիւնը իրենք լուցնելու բանեցնեն , միայն թէ մտքերնին չլնեն թէ նեղութիւն քաշելը իրաւունք կու տայ իրենց մոլութեան ու չարամտութեան ետեւէն ըլլալու :

Այս սակայն անոնց վրայ դատաստան ըրած ատենդ խիստ անաչառ մի ըլլար : Խղճա նաև այն աղքատներուն վրայ որ երբեմն անհամբերութիւննին ուկատաղութիւննին շատկեկ կ'ըլլայ : Ստածէ որ շատ դժուար բան է նեղութիւն քաշել աս կամ ան փողոցին՝ աս կամ ան տնակին մէջ , ու քանի մը քայլ անդին հազուած կապուած ու կերած խմած մարդիկ տեսնել : Սերէ իրեն՝ թէ որ խեղճը նախանձու աչքով նայի վրադ , նայէ որ կարօտութեանը հասնիս՝ վասն զի մարդ է :

Որ և իցէ դժբաղդութիւն քաշողներուն վրայ գութ ունեցիր , թէպէտ և վերջին կարօտութեան մէջ չըլլան , թէպէտ և քեզմէ օգնութիւն մը չխնդրեն :

Ս'վ որ առանց դիւրութեան ու ձեռքին աշխատանքովը կ'ապրի , ու քեզմէ վար աստիճանի մէջ է , վրան սրտցաւութեամբ ու անուշ կարեկցութեամբ նայէ : Ս'ի հասկըցնէր իրեն գոռող կերպերով թէ քու վիճակդ իր վիճակէն տարբեր է : Երբայ թէ դուն խօսքերով սիրտը կոտրես , թէպէտ և իր մէկ կոպտութեանը կամ ուրիշ պակասութեանը համար անհաճոյ երևնայ քեզի :

Խեղճ մարդուն համար ամենամեծ

միսթարութիւն է տեսնելն որ իրմէ վեր մարդիկ հետը սիրով ու անուշութեամբ կը վարուին . սիրտը երախտագիտութեամբ կը լեցուի , և ան ատենը կը հասկընայ թէ հարուստը ինչու համար հարուստ է , ուստի բաներուն յաջող երթալուն ալ կը ներէ , վասն զի կը տեսնէ որ արժանի է յաջողութեան :

Ըրհամարհոտ ու կոշտ տերէրը ամէն ալ ատելի են , թէպէտ և աղէկ ալ վճարք տան իրենց ծառաներուն :

Վեզմէ վար եղողներուն թէ որ ատելի ըլլաս՝ մեծ պակասութիւն է քեզի , մէյմը որ ան ատենը չարագործը դուն կ'ըլլաս . երկրորդ՝ որ անոնց նեղութիւնները թեթեւեղութեամբ տեղը կ'աւելցնես . երրորդ՝ որ կը վարժեցընես զիրենք անհաւատարմութեամբ ծառայելու քեզի , ուրիշի հպատակիլը ատելու , իրենցմէ վեր եղողներուն ամէն ալ անիծելու : Այլ որովհետեւ իրաւունք է որ ամէն մարդ ալ արժաւոր որ կրնայ երջանիկ ըլլայ , ով որ վարի աստիճանի մարդ չէ՝ պիտի ջանայ որ իրմէ վարիները իրենց վիճակը անտանելի չհամարին , այլ մանաւանդ սիրեն , տեսնելով որ հարուստին առջևը արհամարհելի չէ , հապա նաեւ վայելուչ կերպով միսթարութիւններ ունի անկէ :

Ըմէն տեսակ օգնութիւն ամենայն սիրով ըրէ կարօտ եղողին , ստրկով ու պաշտպանութեամբ՝ թէ որ ձեռքդ կը հասնի , խորհուրդ տալով՝ յարմար առիթներու մէջ , անուշ կերպերով ու բարի օրինակով՝ ամէն ատեն :

Բայց մանաւանդ երբոր կը տեսնես արդիւնաւոր մարդը երեսի վրայ մնացած , բոլոր ուժովդ աշխատէ որ զինքը կանգնես . կամ թէ որ չես կրնար՝ ջանա որ գէթ միսթարես ու պատուես զինքը :

Վաթաղութեան մէջ ընկած լաւ մարդուն վրայ համարում ցուցնելն ամբնալը՝ ետքի աստիճանի վատութիւն է : Արծաձէգ ալ աւելի շատ է աս վատութիւնը . անոր համար աւելի ալ արթուն կեցիր որ ոչ երբէք անոր մօտենաս :

Սէկն որ դժբաղդութեան մէջ իյ-

նայ , շատ մարդիկ յանցանքը իր վրայ կը ձգեն , ու մտքերնին կը դնեն թէ անոր թշնամիները իրաւունք ունին զինքը վար զարնելու , չարչարելու : (1) Ե որ անոնք զրպարտութիւն մը ընեն՝ իրենք զիրենք արդարացնելու և անոր անունը աւրելու համար , այն զրպարտութիւնը թէպէտեւ ամենեւին հաւանականութիւն ալ չունենայ՝ սովորաբար ամէնքը կը հաւատան ու անգթութեամբ կը պատմեն ու կը պատմեն : Վասնի մը հոգի թէ որ աշխատին ալ այն զրպարտութիւնը սուտ հանելու , մտիկ ընող չըլլար : Արծես թէ մարդկանց մեծ միւսը ինքզինքը երջանիկ կը սեպէ՝ երբոր կրնայ չարախօսութեան հաւատալ :

(2) զուելի ըլլայ քեզի այնպիսի անպիտան ախորժակը : Արբոր ամբաստանութիւն կը լսես , անհոգ մի ըլլար ջատագովութիւն ալ լսելու . և թէ որ ջատագովութիւն ալ չըսուի , դուն քեզմէ այնչափ վեհանձնութիւն ըրէ որ քանի մը ջատագովութեան պատճառ գտնես : Ինչուան որ յանցանք մը յայտնի չըլլայ՝ մի հաւատար , բայց աս ալ գիտցիր որ սրտին մէջ ատելութիւն ունեցող մարդը շատ յանցանքներ յայտնի կը համարի որ յայտնի չեն : (3) Ե որ կ'ուզես արդար ըլլալ , ինչ մի պահեր . իրականաց արդարութիւնը փառիսեցող կատաղութիւնն է :

(4) Եկուն գլխուն փորձանք մը որ հանդիպի , թէպէտեւ քեզի թշնամի եղած ըլլայ , թէպէտեւ քու հայրենիքդ քանդող մը եղած ըլլայ , անոր խեղճութեանը վրայ գոռոզ ուրախութեամբ մը նայիլը կոպտութիւն է : (5) Ե որ հարկը բերէ՝ խօսէ անոր ըրած պակասութեանցը վրայ , բայց այնչափ սաստկութեամբ մի խօսիր՝ որչափ որ կրնայիր անոր յաջողութեանը ատեն խօսիլ . մանաւանդ թէ երկիւղածութեամբ ուշդիր որ պակասութիւնները չմեծցնես , չմոռնաս այն աղէկութիւններն ալ որ այն մարդուն վրայ ալ փայլած են :

Սիշտ դեղեցիկ է դժբաղդներու , և ինչուան չարագործներու վրայ ալ խրդձալը : (6) Երբոր կրնայ իրաւունք ունե-

նալ այնպիսիները դատապարտելու . մարդս ոչ երբէք իրաւունք ունի անոնց քաջած նեղութեանը վրայ ուրախանալու , և ոչ պէտք եղածէն աւելի զիրենք յանցաւոր ու պախարակելի երեցընելու :

Վթածութիւնը երբոր քեզի բնութիւնն դարձնես՝ ապերախտ մարդկանց հետ ալ երբեմն գթութեամբ կը վարուիս : Ինկէց մի հետեցընէր նեղ սըրտութեամբ թէ ամէնքն ալ ապերախտ են . գթութիւնը ձեռքէ մի ձգեր : Շատ ապերախտներու մէջ մէկ երախտագէտ մըն ալ կը գտնուի որ քու բարերարութեանցդ արժանի ըլլայ : Ի՞նչ բարերարութիւններդ իրեն չէին հասներ թէ որ շատի ըրած չըլլայիր : Ի՞նչ մէկուն օրհնէնքները մէկալ տառնէն տեսած ապերախտութեանդ տեղը կը բռնեն :

Ո՞ր թողունք որ մէկ երախտագէտ մըն ալ չգտնես նէ՝ քու բարեսրտութիւնդ քեզի վարձք է : Ողորմած ըլլալուն պէս , ուրիշներուն դժբաղդութիւն թեթեւեղութիւնն պէս քաղցր բան չկայ : Իսկայ ուրիշներէն օգնութիւն գտնելէն շատ աւելի քաղցր է . վասն զի առնելու մէջ առաքինութիւն չկայ , իսկ տալուն մէջ՝ խիստ շատ :

Իարեգործութիւն մը ընելու ատենդ շատ զգուշաւոր եղիր ամէն ատեն , բայց աւելի երբոր դիմացինդ պատկառելի մարդ է , քաշուող ու պատուաւոր կին

է , աղքատութեան անողորմ ճամբուն մէջ դեռ նոր ընկած ու անվարժ է , որ շատ անգամ լաւ կը համարին իրենց արտասուներէն ներսէն կլլել՝ քան թէ աս սիրտ կտրրտող խօսքս ըսել թէ հայի հարօթ է՝ :

Դռանձին մէկուն մէկալին տուածէդ զատ , անանկ որ մէկ չեւիտ արածը մէկալ չգիտնայ , ինչպէս որ կ'ըսէ աւետարանը , ուրիշ առատաձեռն անձանց հետ ալ միաբանէ որ օգտակար տեղուանք բանալու և բացուածները պահելու համար պէտք եղած ստակը աւելնայ :

Ի՞նչ ալ հաւատոյ խօսքերուն մէկն է թէ՝ « Խորհեցարուք զբարիս ոչ միայն առաջի Իստուծոյ , այլ և առաջի ամենայն մարդկան » . այսինքն մտածեցէք որ բարիք ընէք ոչ միայն Իստուծոյ առջև , այլ նաև մարդկանց առջևը :

Շատ գեղեցիկ բաներ կան որ մարդս մինակ չի կրնար ընել , ու ծածուկ ընելն ալ կարելի չէ : Իարեգործական ընկերութիւնները սիրէ , ու թէ որ կրնաս՝ ծաղկեցուր , թմրած են նէ արթնցուր , աւրուած են նէ՝ շտկէ : Սիրտդ թող չկտորի այն ծաղրածութիւններէն որ ագահ ու անշահ մարդիկ կ'ընեն միշտ այն գործունեայ անձանց վրայ որ մարդկութեան օգտին համար կ'աշխատին :

ՓԵ՛ՂԼԻԻՔՈՅ

1 Թուղթ Պօղոսի առ Հռովմ. ԳԼ. ԺԲ :

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

Ի ՍԵՐԱԳԻՏՈՒՄԻ ԿՈՍՏԱՅՐ ԻՍԿԱՆԻՆԻ :

ՀԸՆԶՄՈՒՆՔ հրաշից րաժըշտական նըւագաց
Սըրտազարթոյց հրաւերք հոգւոյս եւ լուցիկի ,
Ինչառք ձայնից , վանդիւնք քաղցունք գեղեցիկի ,
Որ զըզգալեալս հեղուն մասամբ յեղակարծ ,
Յալուց խորոց յարուցանեն զիղձըս , Սայր ,
Զկտիլ ուր սուրբն երգի անուն քո յամայր :